

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ У РЕСПУБЛІКАХ МОЛДОВА ТА КАЗАХСТАН

Жабенко О.В.

кандидат наук з державного управління,
Інститут вищої освіти НАПН України

Анотація. У статті розглядається досвід підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у Республіці Молдова та Республіці Казахстан.

Ключові слова: підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів, наукові ступені, вчені звання, доктор філософії (PhD), доктор за профілем, доктор хабілітат.

Аннотация. В статье рассматривается опыт подготовки научных и научно-педагогических кадров в Республике Молдова и Республике Казахстан.

Ключевые слова: подготовка научных и научно-педагогических кадров, научные степени, ученые звания, доктор философии (PhD), доктор по профилю, доктор хабилитат.

Annotation. In article was considered experience of the training of scientific and scientific-pedagogical staff in the Republic of Moldova and Kazakhstan.

Keywords: training of scientific and scientific-pedagogical staff, academic degrees, academic titles, PhD (PhD), Doctor of the profile, the doctor habilitate.

Інтеграція України до Європейського освітньо-наукового простору ставить нові вимоги до підготовки фахівців у системі вищої освіти, адже конкурентоспроможність країни у сучасному світі залежить від активного розвитку освіти, науки, новітніх технологій, що є ключем до високого рівня і якості життя громадян. У цьому аспекті цікавим і корисним може стати досвід підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в колишніх союзних республіках, в яких системи підготовки та атестації наукових кадрів були сформовані в межах єдиної держави.

Метою статті є аналіз та узагальнення досвіду у розвитку систем підготовки науково-педагогічних кадрів у Республіці Молдова та Республіці Казахстан.

Проблеми освіти у постсоціалістичних країнах розглядалися та аналізувалися у працях В.І.Андрєєва [1], Є.І.Бражник [2], А.В.Василюка [3],

Л.С.Лобанової [4], В.В.Можарової [5], А.Нисанбаєва [6]. Однак, досвід підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у країнах колишнього СРСР вивчений ще недостатньо.

Однією з перших пострадянських країн, що модернізувала радянську модель системи підготовки та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів за аналогією до західної стала Республіка Молдова. Система освіти побудована у вигляді рівнів і циклів відповідно до Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО – 2011). Вища освіта здійснюється за двома напрямками: академічному і просунутому професійному [9].

Підготовка у докторантурі (III цикл вищої освіти) здійснюється в докторських школах – організаційно-адміністративних структурах установ, що забезпечують реалізацію докторських програм із одного напрямку або за міждисциплінарними напрямками (у деякій мірі це аналог відділів аспірантури українських ВНЗ, хоча таких організаційно-адміністративних структур в установі може бути створено декілька). Докторські школи організовуються в установах вищої освіти, а також у межах консорціумів або національних і міжнародних партнерств, у тому числі за участі організацій наукової сфери й інновацій. Навчання в докторантурі фінансується з різних джерел.

До докторантури приймають осіб, які мають диплом магістра або еквівалентний документ про освіту. Відбір кандидата в докторантуру здійснює керівник докторантури (науковий керівник), який буде здійснювати керівництво майбутнім студентом-докторантом. Керівник докторантури пропонує раді докторської школи кандидатуру студента-докторанта і за позитивного висновку ради претендент зараховується до докторантури. Зміст і форма проведення конкурсного прийому не визначаються на рівні уряду, як в Україні, а встановлюються керівником докторантури (науковим керівником) після узгодження із радою докторської школи [14].

Слід зазначити, що дозвіл на керівництво докторантурою (наукове керівництво) в Молдові дає Міністерство освіти, а не вчена рада чи керівник установи як в Україні, за умови наявності ступеня доктора або доктора

хабілітата і відповідності мінімальному набору наукових досягнень, що затверджується Міністерством освіти. Керівник докторантури може здійснювати керівництво студентами-докторантами тільки з тієї галузі, із якої одержав це право.

Студент-докторант може мати як одного так і декількох наукових керівників, один із яких – із Молдови, а інший може бути як із Молдови (з іншої установи) так й із-за кордону. При спільному керівництві один із двох керівників призначається головним керівником [14].

Керівник докторантури (науковий керівник) встановлює склад наставницької комісії, яка окрім наукового керівника надає підтримку студенту-докторанту при проходженні докторської програми. До наставницької комісії входить три особи (або члени дослідної групи керівника докторантури або особи, приєднані до докторської школи, або дослідницьких кадрів, які не приєднані до школи). Один із членів комісії є офіційним референтом докторської дисертації.

На керівника докторантури покладається відповідальність за структуру, зміст, організацію програми і хід проведення наукового дослідження студента-докторанта, заходи із забезпечення йому умов для одержання знань й інформації, що підвищують його шанси на завершення докторської програми [14]. Проте, зворотною стороною медалі досить широких повноважень керівників докторантури є постійний контроль за їх діяльністю. Так, кожні 5 років проводиться оцінка діяльності керівників докторантури. Процедури оцінки встановлюються Міністерством освіти за пропозицією Національного агентства з акредитації і атестації та Академії наук Молдови й стосуються питань якості наукових результатів групи, якою керував керівник докторантури, впливу і релевантності наукової діяльності цієї групи на міжнародному рівні. Результати оцінки публікуються.

Окрім того, докторська школа періодично проводить власні внутрішні перевірки. За результатами оцінки або у випадку недотримання стандартів якості, хорошого тону чи професійної етики в організації і проведенні навчання

докторська школа може виключити керівника докторантури із школи [14].

Навчання в докторантурі здійснюється за очною та заочною формами й триває (180 перевідних залікових одиниць (кредитів) – 3 роки за очною формою і 4 роки за заочною формою навчання [14].

Підготовка у докторантурі здійснюється відповідно до Переліку напрямів професійної підготовки і спеціальностей за навчальними програмами, що формуються на основі державних освітніх стандартів. Навчальні програми докторантури містять: освітню діяльність (проходження програми поглибленої підготовки); науково-дослідну або художньо-творчу діяльність (виконання дослідницької програми, що втілюється через публікацію статей, підготовку наукових доповідей (затверджених у межах докторської школи), участь у роботі наукових конференцій, одержання прав інтелектуальної власності і т.д.); публічну презентацію досягнень програми наукових досліджень (один раз у 12 місяців); захист докторської дисертації (типовий її формат (структурні елементи, графічні зображення тощо) може встановлювати докторська школа). Формування програм вищої освіти здійснюють установи, що забезпечують реалізацію докторських програм [9, 14].

У Молдові навчання в докторантурі здійснюється за програмами двох видів:

- наукової докторантури, метою якої є продукування, на основі наукових методів, оригінальних наукових знань, що визнані на міжнародному рівні. Навчання за програмою наукової докторантури є передумовою побудови професійної кар'єри у сфері вищої освіти і наукових досліджень;

- професійної докторантури у галузі мистецтва і спорту, метою якої є виробництво оригінальних знань на основі застосування наукових методів і систематичного відображення у художній творчості чи спортивних досягненнях на високому національному чи міжнародному рівні. Навчання за програмою професійної докторантури є передумовою розвитку професійної кар'єри у сфері вищої освіти і досліджень у галузях мистецтва і спорту [9].

Програми докторантури розробляються як складова частина вищої освіти,

як продовження II циклу вищої освіти. Навчання в докторантурі є першим етапом наукової кар'єри [14], адже у межах докторантури і постдокторантури здійснюється науково-дослідна та інноваційна діяльність [9].

Студенти-докторанти очної форми навчання одержують стипендію або приймаються за необхідності установою-організатором докторської школи на посади університетських асистентів або наукових дослідників на певний період. У такому випадку, педагогічне навантаження докторанта на посаді університетського асистента не повинно перевищувати 25% норми навантаження за посадою, а в інший час він має займатися науковою діяльністю [14].

Докторантура завершується публічним захистом докторської дисертації, присудженням ступеня доктора наук (у відповідній галузі) і видачею диплома доктора наук установою-організатором програми докторантури після підтвердження Національної ради із акредитації і атестації.

Захист докторської дисертації проводиться на засіданні комісії із захисту докторської дисертації (докторська комісія). Захист може відбутися тільки після того як керівник докторантури і наставницька комісія дали свою згоду на проведення захисту. Докторська комісія затверджується вченою радою установи за пропозицією ради докторської школи.

До складу докторської комісії входить не менше 5 осіб: голова (представник установи, яка зарахувала студента-докторанта), керівник докторантури, щонайменше три офіційні опоненти із Молдови чи із-за кордону – спеціалісти у галузі, із якої підготовлено дисертацію (із них хоча б двоє мають працювати поза установою, яка зарахувала докторанта на навчання).

Для здобуття наукового ступеня доктора необхідно підготувати дисертацію, опублікувати не менше п'яти наукових робіт, у тому числі дві одноосібні, і дві - у наукових рецензованих журналах [13].

Цікаво, що за результатом захисту, докторська комісія має право виставити дисертації оцінку: «відмінно», «дуже добре», «добре», «задовільно», «незадовільно», чого немає в українській практиці. Ступінь доктора не

присуджується, якщо комісія виставила оцінку «незадовільно». У диплом доктора вписується відповідна оцінка.

Диплом доктора наук дає право займати науково-педагогічні посади в установах вищої освіти, наукові посади в організаціях наукової сфери й інновацій, та відповідні посади в установах і організаціях національної економіки. Причому, для зайняття педагогічних посад випускники непедагогічних навчальних програм повинні обов'язково пройти психолого-педагогічний модуль – 60 перевідних залікових одиниць (кредитів). Диплом доктора наук дає право на зарахування на програми постдокторантури [9].

У випадку завершення докторантури без публічного захисту дисертації видається сертифікат, який засвідчує завершення докторантури з відповідної галузі, що визнається професійним досвідом у галузі досліджень.

Метою програм постдокторантури є здійснення просунутих фундаментальних і прикладних наукових досліджень. Програми постдокторантури організуються в установах, які здійснюють науково-дослідну й інноваційну діяльність. Тривалість програми постдокторантури – 3 роки [9].

Фінансування програм постдокторантури здійснюються через конкурс проектів, що організовується державними і приватними установами, із зовнішніх джерел, грантів, стипендій, а також із спецфондів установ вищої освіти і організацій сфери науки й інновацій.

На підготовку за програмою постдокторантури постдокторант може бути прийнятий за сумісництвом на посаду наукового співробітника в установу вищої освіти або організацію сфери науки й інновацій.

Програма постдокторантури завершується або захистом дисертації хабілітованого доктора (доктора-хабілітат) або на основі сукупності опублікованих наукових праць. Для здобуття наукового ступеня доктора-хабілітат потрібно підготувати дисертацію й опублікувати не менше 20 наукових робіт (монографії, оглядові статті, не менше восьми - у наукових рецензованих журналах, а також п'ять - без співавторів) після захисту докторської дисертації, здійснити апробацію результатів не менш ніж на п'яти

міжнародних наукових форумах за фахом [13].

Надалі, після одержання диплома доктора чи доктора хабілітат, підтвердження росту наукової кваліфікації здійснюється через присвоєння вчених звань. У країні поки що присвоюють наукові звання конференціара-дослідника і професора-дослідника та науково-педагогічні звання конференціара-університара і професора-університара. Наукові й науково-педагогічні звання присвоює Національна рада з акредитації і атестації за поданням наукових рад акредитованих організацій і вищих навчальних закладів [13]. Основні вимоги, що всуваються для присвоєння вчених звань, наведено у таблиці 1.

Відповідно до Кодексу Республіки Молдова «Про освіту» у вищій освіті запроваджуються науково-педагогічні звання доцента і професора. Звання доцента і професора будуть присвоюватися у відповідній галузі науки сенатом установи вищої освіти і затверджуватися державним органом, уповноваженим підтверджувати вчені звання [9].

Модель підготовки науково-педагогічних кадрів Молдови будується на основі симбіозу досвіду західних країн (Німеччина, Франція) та власного досвіду із дещо модернізованою назвою наукових ступенів і звань, змістом вимог до методики їх присудження. Проте, спостерігається тенденція до переходу у найближчому майбутньому на західну модель підготовки і атестації наукових і науково-педагогічних кадрів.

У Республіці Казахстан в рамках Болонського процесу здійснено перехід на модель підготовки наукових кадрів, яка набула розповсюдження в країнах Європи та США. Структура вищої і післявузівської освіти має три рівні підготовки кадрів (бакалаврат (вища освіта), магістратура і докторантура (післявузівська освіта), ґрунтується на освітньому компоненті й поєднується з науково-дослідною діяльністю.

У докторантуру (післявузівська освіта) трансформувалися аспірантура (ад'юнктурa) і докторантура, інститут здобувачів. Так, із 2007 р. у країні скасовано інститут здобувачів наукового ступеня, завершено прийом в

аспірантуру і докторантуру, а з 2010 р. завершено присудження претендентам традиційних наукових ступенів і звань.

Докторантура з відповідного напрямку для підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів відкривається в наукових організаціях, вищих навчальних закладах, які мають висококваліфіковані кадри і матеріально-технічну базу [7].

При вступі до докторантури претендент повинен мати всі пререквізити, перелік яких визначається вищим навчальним закладом самостійно, необхідні для засвоєння відповідної професійної навчальної програми. За відсутності пререквізитів докторанту дозволяється їх засвоїти на платній основі. При цьому навчання в докторантурі розпочинається після повного засвоєння докторантом пререквізитів [10].

Після зарахування до докторантури докторанту призначається консультаційна комісія у кількості не менше 2-х осіб, які призначаються із числа докторів і кандидатів наук, докторів філософії (PhD) (фахівців у галузі з якої готує дисертацію докторант), один із яких – учений із зарубіжного вищого навчального закладу. Науковими консультантами можуть бути особи, які активно займаються науковими дослідженнями у цій галузі науки (за спеціальністю) і мають досвід наукового керівництва [10].

У докторантурі вищих навчальних закладів здійснюється підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів на базі професійних навчальних програм магістратури з терміном навчання не менше трьох років.

Структура, об'єм, зміст навчальних програм докторантури, термін навчання та рівень підготовки докторантів мають відповідати положенням «Державного загальноосвітнього стандарту післявузівської освіти. Докторантура». Перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка докторантів у вищому навчальному закладі, має відповідати Класифікатору спеціальностей вищої і після вузівської освіти Республіки Казахстан [10].

Науковий ступінь доктора присуджується здобувачам за умови освоєння докторської освітньої програми, розробленої у співпраці з зарубіжними університетами і науковими центрами (які реалізують акредитовані програми

підготовки докторів (PhD) або докторів за профілем), що ґрунтується на кредитній технології навчання й оптимально поєднує рівнозначні компоненти: теоретичну підготовку, яка включає базові й профільні дисципліни, професійну практику (наукове стажування); і науково-дослідну (експериментально-дослідницьку) діяльність із підготовкою статей та написанням дисертації [8], проміжні й підсумкову державну атестації, і захист дисертації [10, 12].

Дослідницька практика докторанта проводиться з метою вивчення нових теоретичних, методологічних і технологічних досягнень вітчизняної і зарубіжної науки, а також закріплення практичних навичок застосування сучасних методів наукових досліджень, обробки та інтерпретації експериментальних даних і дисертаційному дослідженні [10].

Науково-дослідна діяльність докторантів включає: науково-дослідну (експериментально-дослідницьку) роботу; виїзні наукові відрядження (у тому числі участь у наукових конференціях і семінарах, стажування у базовому вищому навчальному закладі зарубіжного консультанта (здійснюється переважно на 3 курсі, або під час канікул); наукові публікації; написання докторської дисертації [12, с.15, 16].

У Казахстані присуджуються два види наукових ступенів: доктор філософії (PhD) і доктор за профілем. Доктор філософії (PhD) – ступінь, що присуджується особам, які засвоїли програму докторантури за науково-педагогічним напрямом і захистили дисертацію [8]. Доктор за профілем – ступінь, що присуджується особам, які засвоїли програму докторантури із відповідної сфери професійної діяльності і захистили дисертацію [8]. Випускник профільної докторантури може займатися науковою і педагогічною діяльністю тільки у випадку засвоєння ним циклу дисциплін педагогічного профілю і проходження педагогічної практики. Цей цикл засвоюється протягом додаткового академічного періоду (якщо не передбачений навчальним планом), по завершенні якого видається відповідне свідоцтво до основного диплома [10].

Основним критерієм завершеності навчального процесу з підготовки докторів філософії (PhD) чи доктора за профілем є засвоєння докторантом не

менше 75 кредитів, із них не менше 36 кредитів теоретичного навчання, а також не менше 6 кредитів практики і не менше 28 кредитів науково-дослідної (експериментально-дослідної) роботи докторантів та захист докторської дисертації [10].

Основний зміст дисертації публікується в наукових, науково-аналітичних і науково-практичних виданнях.

Основні наукові результати дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), доктора за профілем повинні бути опублікованими у щонайменше 7 (семи) публікаціях за темою дисертації, у тому числі не менше 3 (трьох) – в наукових виданнях, рекомендованих уповноваженим органом, 1 (одна) – в міжнародному науковому виданні, яке має за даними інформаційної бази компанії Томсон Рейтер (ISI Web of Knowledge, Thomson Reuters) ненульовий імпаکت-фактор або входить до бази даних компанії Scopus, 3 (трьох) – у матеріалах міжнародних конференцій, у тому числі 1 (одна) – в матеріалах зарубіжної конференції [11].

Дисертації захищаються на засіданнях дисертаційних рад (колегіальних органів, які проводять захисти дисертацій докторантів і подають клопотання до Комітету по контролю у сфері освіти і науки Міністерства освіти і науки про присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD), доктора за профілем). Дисертаційні ради створюються Комітетом по контролю у сфері освіти і науки (ККСОН) у вищих навчальних закладах на один календарний рік.

До складу дисертаційної ради входить не менше 5 (п'яти) осіб. Рада складається із голови, ученого секретаря, і членів ради (при цьому керівник ВНЗ, при якому створено раду, співробітники і члени експертних рад ККСОН не можуть бути включеними до складу ради).

Із кожної спеціальності до складу ради включається не менше 3 (трьох) спеціалістів, які мають науковий ступінь із відповідної спеціальності. При цьому не менше 1/3 членів ради повинні бути штатними працівниками, не менше 1/3 – представники інших ВНЗ, не менше 1/3 – представники наукових організацій [16].

Слід зауважити, що під час розгляду дисертацій у дисертаційних радах останні направляють дисертації для перевірки на використання запозичених матеріалів без посилань на автора і джерело запозичення (плагіат) до Національного центру науково-технічної інформації Казахстану.

Для детального вивчення дисертації та публікацій докторанта дисертаційні ради призначають двох рецензентів (в Україні – опонентів) (один із яких обов’язково має бути із іншого ВНЗ), які подають до ради відгуки із оцінкою актуальності теми, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації і її практичної значущості, їх новизна, а також робиться висновок про можливість присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD), доктора за профілем із відповідної спеціальності. Захист дисертації при відсутності на засіданні одного із рецензентів не проводиться. Проте, можливий варіант їх участі у засіданні дисертаційної ради із захисту в режимі on-line у формі відео-конференції [16].

У Казахстані присвоюють учені звання асоційованого професора (доцента), професора [8]. Основні вимоги, що всуваються для присвоєння вчених звань, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Вимоги для присвоєння вчених звань

	Республіка Молдова [13]				Республіка Казахстан [15]	
	Науково-педагогічні звання		Наукові звання		Вчені звання	
	Конференціар-університар	Професор-університар	Конференціар-дослідник	Професор-дослідник	Асоційований професор (доцент)	Професор
Посада	Конференціар-університар (чи вища посада)	Професор-університар (чи вища посада)	Старший науковий дослідник (чи вища посада)	Провідний науковий дослідник (чи вища посада)	Асоційований професор (доцент) у ВНЗ (чи вища посада) або відповідна посада в науковій організації (повна ставка)	Професор у ВНЗ або відповідна посада в науковій організації
Стаж на посаді	≥1 року	≥1 року	≥1 року	≥1 року	≥2 років	≥2 років
Науково-педагогічний стаж	≥5 років	≥10 років	–	–	≥3 років неперервного стажу в організації після захисту дисертації	≥5 років неперервного стажу в організації після присвоєння вченого звання асоційованого професора (доцента)
Науковий стаж	–	–	≥5 років	≥10 років		
Науковий ступінь	Доктор або доктор хабілітат	Доктор хабілітат	Доктор або доктор хабілітат	Доктор хабілітат	+	+
Вчене звання	–	Конференціар-університар або конференціар-дослідник	–	Конференціар-університар або конференціар-дослідник	–	Доцент або старший науковий співробітник, асоційований професор
Публікацій	>15 наукових і науково-методичних робіт	>40 вагомих наукових і науково-методичних робіт (у рецензованих журналах за	>20 наукових і науково-методичних робіт	>45 вагомих наукових і науково-методичних робіт (у рецензованих журналах за	≥14 праць зі спеціальності: ≥10 – у виданнях, рекомендованих Комітетом з контролю у сфері освіти і науки МОН РК;	≥28 праць зі спеціальності: ≥20 – у виданнях, рекомендованих Комітетом з контролю у сфері освіти і науки МОН РК;

		спеціальністю)		спеціальністю)	≥2 – у міжнародних наукових журналах, що мають ненульовий імпакт-фактор (за даними ISI web of Knowledge, Thomson Reuters); ≥2 – доповіді у матеріалах зарубіжних міжнародних конференцій.	≥5 – у наукових виданнях зарубіжних країн (з них ≥3 у міжнародних наукових журналах, що мають ненульовий імпакт-фактор (за даними ISI web of Knowledge, Thomson Reuters); ≥3 – доповіді у матеріалах зарубіжних міжнародних конференцій.
Публікацій після присудження останнього наукового ступеня	–	≥5 вагомих наукових і науково-методичних робіт (у рецензованих журналах за спеціальністю)		≥5 вагомих наукових і науково-методичних робіт (у рецензованих журналах за спеціальністю)	≥14 праць зі спеціальності: ≥10 – у виданнях, рекомендованих Комітетом з контролю у сфері освіти і науки МОН РК; ≥2 – у міжнародних наукових журналах, що мають ненульовий імпакт-фактор (за даними ISI web of Knowledge, Thomson Reuters); ≥2 – доповіді у матеріалах зарубіжних міжнародних конференцій.	–
Публікацій після присвоєння вченого звання асоційованій професор (доцент)	–	–	–	–	–	≥28 праць зі спеціальності: ≥20 – у виданнях, рекомендованих Комітетом з контролю у сфері освіти і науки МОН РК; ≥5 – у наукових виданнях зарубіжних країн (з них ≥3 у міжнародних наукових журналах, що мають ненульовий імпакт-фактор (за даними ISI web of Knowledge, Thomson Reuters); ≥3 – доповіді у матеріалах зарубіжних міжнародних конференцій.
Професійна активність	Участь в освітньому процесі ВНЗ	Участь в освітньому процесі ВНЗ	Участь у підготовці науковців	Участь у підготовці науковців	Підготовлено монографію (≥6 д.а.), або одноосібний навчальний посібник, що виданий за останні 3 роки і використовується в навчальному процесі не менше 1 року (≥6 д.а.), або ≥1 доктора PhD (доктора за профілем)	Підготовлено: монографію після захисту дисертації чи присудження вченого звання асоційованого професора (≥6 д.а.), або одноосібний навчальний посібник, що виданий за останні 3 роки і використовується в навчальному процесі не менше 1 року (≥6 д.а.), або ≥3 докторів PhD (докторів за профілем)
Підготовлено науково-педагогічних (наукових) кадрів	–	≥2 докторів (докторів хабілітат)	–	≥3 докторів (докторів хабілітат)		

Аналіз [1–16] свідчить, що кожна із пострадянських країн будує власну модель підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, спрямовану на якісне поповнення наукового потенціалу країни та підвищення її конкурентноздатності у світі. В основі кожної з них є або незначна модернізація чи перейменування складових колишньої моделі або повний перехід на іноземну модель.

Вважаємо, що для України є цікавим і корисним досвід побудови систем

підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у Молдові та Казахстані. Це стосується:

встановлення керівником докторантури (науковим керівником) після узгодження із радою докторської школи змісту і форми проведення конкурсного прийому до докторантури, адже саме науковий керівник несе відповідальність за підготовку докторанта і тому має повне право рекомендувати вимоги до прийому в докторантуру;

призначення докторантам більше як одного наукового керівника (консультанта), у тому числі одного із-за кордону, та уведення до науково-дослідної діяльності докторантів стажування у базовому вищому навчальному закладі зарубіжного консультанта, що дозволить докторанту розширювати науковий кругозір, ознайомлюватися із закордонними формами і методами наукової роботи;

встановлення наставницької комісії, яка окрім наукових керівників допомагає докторанту при проходженні докторської програми;

проведення один раз на п'ять років контролю за результативністю діяльності наукового керівника через оцінку якості наукових результатів групи, якою керував науковий керівник, впливу і релевантності наукової діяльності цієї групи на міжнародному рівні, дотримання стандартів якості, хорошого тону і професійної етики в організації і проведенні навчання докторантів;

підготовки докторантів за двома видами програм: програма докторантури за науково-педагогічним напрямом; програма докторантури із відповідної сфери професійної діяльності. Випускник профільної докторантури може займатися науковою і педагогічною діяльністю тільки у випадку засвоєння ним циклу дисциплін педагогічного профілю і проходження педагогічної практики;

можливості участі офіційного опонента у засіданні дисертаційної ради із захисту в режимі on-line у формі відео-конференції;

поступальному збільшенні вимог на кожному із етапів кар'єри наукового чи науково-педагогічного працівника: науковий ступінь доктора – вчене звання асоційованого професора (доцента) – вчене звання професора;

чіткості та конкретності у формулюванні вимог для присвоєння вчених звань.

Список використаних джерел

1. Андреев В.И. Реформы высшей освіти в постсоциалистических странах Европы на рубеже столетий / В.И.Андреев, В.А.Степанов. – Мн. : НИО, 2000. – 96 с.
2. Бражник Е.И. Перспективы развития высшего образования в европейских странах и России в контексте Болонского процесса / Е.И.Бражник [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ideashistory.org.ru/pdfs/16brazhnik.pdf>.
3. Василюк А. Сучасні освітні системи / А.Василюк, Р.Пахоцінський, Н.Яковець. – Ніжин, 2002. – 234 с.
4. Лобанова Л.С. Архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняні традиції / Л.С.Лобанова // Бюлетень ВАК України. – 2009. - № 10. – С.2–13.
5. Можарова В.В. Подготовка научно-педагогических кадров высшей квалификации в государствах-членах ЕВРАЗЭС и вопросы взаимного признания документов об образовании, ученых степенях и званиях / В.В.Можарова // Проблемы управления. – 2007. - № 3 (24). – С.69–73.
6. Нысанбаев А. О состоянии и перспективах подготовки и аттестации научных и научно-педагогических кадров в Республике Казахстан / А.Нысанбаев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nauka.kz/news/detail.php?ID=2779.
7. О науке : Закон Республики Казахстан от 18.02.2011 № 407–IV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 13.11.2015) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30938581.
8. Об образовании : Закон Республики Казахстан (с изменениями и дополнениями по состоянию на 04.12.2015). – Режим доступа : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30118747.
9. Об образовании : Кодекс Республики Молдова от 17.07.2014 № 152 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/ru/355156/>
10. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования : Постановление Правительства Республики Казахстан от 23.08.2012 № 1080 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200001080>.
11. Об утверждении Правил присуждения ученых степеней : приказ Министерства образования и науки Республики Казахстан от 31.03.2011 № 127 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.05.2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.do.ektu.kz/laws/MONRK/127.pdf>.
12. Положение о послевузовском образовании (докторантура) / Гос. ун-т им.Шакарима. – Семей, 2013. – 27 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.semgu.kz/files/nauka/Положение о докторантуре.pdf](http://www.semgu.kz/files/nauka/Положение%20о%20докторантуре.pdf).
13. Положение об аттестации научных и научно-педагогических кадров высшей квалификации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cnaa.md/ru/normative-acts/specialists-attestation/>
14. Положение об организации высшего образования в докторантуре, III цикл, утверждено Постановлением Правительства Республики Молдова от 10.12.2014 №1007 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/ru/356044/>
15. Правила присвоения ученых званий (ассоциированный профессор (доцент), профессор) / Казахский национ. ун-т им. Аль-Фараби [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kaznu.kz/ru/12902>.
16. Типовое положение о диссертационном совете, утверждено приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 31.03.2011 № 126 (с изменениями от 18.05.2012) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pacademy.kz/index.php/ru/sovets-magistrantov/o-dissertatsionnom-sovete>.